

BOLANING RIVOJLANISH SOHA KOPETENSIYALARI

Namazbayeva Lola Zakirovna

Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti “Maktabgacha ta’lim texnologiyasi” kafedrasida p.f.f.d. (PhD) katta o’qituvchi v.b. dotsenti

Haydarova Adolat Nurmat qizi

Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universitetining “Maktabgacha ta’lim” fakultetining 302-guruh talabasi

***Anotatsiya.** Ushbu maqolada bolaning rivojlanish sohalari kompetensiyalari bayon qilingan. Bolaning rivojlanish sohalari kompetensiyalarining metodologik asoslari ko’rsatib berilgan. Jumladan, maktabgacha ta’lim va tarbiya sohasiga oid m’yoriy-huquqiy hujjatlarga alohida to’xtalib o’tilgan. Hamda bola tarbiyasiga va uning kelajagiga doir hikmatli so’zlar tahliliy o’rganilgan. Shuningdek bolaning rivojlanish sohalari kompetensiyalari Yaponiya va Xitoy davlati bilan solishtirish orqali tahliliy yoritilgan. Hamda bolaning rivojlanish sohalari kompetensiyalarini shakllantirish masalasi dolzarbli borasidagi fikrlar keltirilgan.*

***Kalit so’zlar:** bola, rivojlanish sohalari kompetensiyalari, jismoniy rivojlanish va sog’lom turmush tarzining shakllanishi, ijtimoiy-hissiy rivojlanish, nutq, muloqot, o’qish va yozish malakalari, bilish jarayonining rivojlanishi, ijodiy rivojlanish, maktabgacha ta’lim.*

КОНЦЕПЦИЯ РАЗВИТИЯ ДЕТЕЙ

***Аннотация** В данной статье описаны компетенции сфер использования. Рассмотрены биологические основы компетенций ребенка в технических областях. В частности, особое внимание было уделено нормативно-правовым документам в сфере дошкольного образования и воспитания. И аналитически изучаются мудрые слова об образовании ребенка и его будущем. Аналитически освещено в сравнении с Японией и*

Китаем. А некоторые области компетенции посвящены серьезным проблемам.

Ключевые слова: здоровые сферы компетентности, физический и здоровый образ жизни, социально-эмоциональный процесс, речь, общение, чтение и опыт, развитие познавательных процессов, творческое производство, дошкольное образование, реформа, правовая основа, государственный стандарт, учебная программа.

CHILD DEVELOPMENTAL COMPETENCIES

Annotation. This article describes the competences of the areas of child development. Methodological bases of competences in areas of child development are shown. In particular, regulatory and legal documents related to the field of preschool education and upbringing were specially touched upon. And wise words about child education and his future are analytically studied. Also, the competences of the child's development areas are analyzed analytically by comparing them with Japan and China. Also, there are opinions about the relevance of the issue of forming competencies in the areas of child development.

Keywords: child, compartments of development, formation of physical development and healthy lifestyle, socio-emotional development, speech, communication, reading and writing skills, development of the cognitive process, creative development, preschool education, reform, legal basis, state standard, educational program, educator, parent, new Uzbekistan, Renaissance.

Maktabgacha ta'lim va tarbiya-bolalarga ta'lim va tarbiya berishga, ularni intellektual, ma'naviy-axloqiy, etik, estetik va jismoniy jihatdan rivojlantirishga, shuningdek bolalarni umumiy o'rta ta'limga tayyorlashga qaratilgan uzluksiz ta'lim turi, 3-modda hisoblanib, bolaning ilk rivojlanish yoshidan to 7 yoshgacha bo'lgan davrigacha uning har tomonlama kamol topishini ta'minlashga qaratilgan ta'limtarbiya jarayonini amalga oshiradi[2]. Mana shu jarayonda bolaning rivojlanish sohalari kompetensiyalarini shakllantirishga e'tiborni qaratish davr

talabi sifatida dolzarbligini hech qachon yo'qotmaydi. Chunki barkamol avlod tarbiyasi har qaysi davlatning eng asosiy ustuvor vazifasi hisoblanadi. Bu borada birinchi prezidentimiz Islom Karimov shunday degan edilar; -“Har qaysi davlat, har qaysi millat o'z farzandlari qiyofasida, unib-o'sib kelayotgan yosh avlod timsolida shu xalqqa xos eng go'zal fazilatlarni namoyon etadigan, uning ezgu orzu-niyatlarini amalga oshirishda mardlik va fidoyilik ko'rsatishga qodir bo'lgan o'z tayanchi va suyanchini ko'rishi tabiiydir”. Darhaqiqat, bugungi avlod istiqbolda yangi O'zbekistonning taraqqiyotini ta'minlashi uchun ham jismoniy va ma'naviy sog'lom, intellektual salohiyatli bo'lishi talab etiladi[3]. Bu talab maktabgacha ta'lim va tarbiya tashkilotlarida voyaga yetayotgan yosh avlodning ta'limi va tarbiyasiga bo'lgan e'tiborni oshirishni taqozo etadi. Shu maqsadda mamlakatimizda maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish, moddiy-texnik bazasini mustahkamlash, maktabgacha ta'lim muassasalari tarmog,ini kengaytirish, malakali pedagog kadrlar bilan ta'minlash, bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash darajasini tubdan yaxshilash, ta'lim-tarbiya jarayoniga zamonaviy ta'lim dasturlari va texnologiyalarni tadbiq etish, bolalarni har tomonlama intellektual, ahloqiy, estetik va jismoniy rivojlantirish uchun shartsharoitlar yaratish bo'yicha muhim ishlar amalga oshirildi[7].

Bugungi kunda bolaning rivojlanish sohalari kompetensiyalarini shakllantirishda biz 2020 yil 22 dekabrda qabul qilingan maktabgacha ta'lim va tarbiyaning davlat ta'lim standartlariga ko,ra ish yuritamiz. Bu standartga ko,ra bolaning rivojlanish sohalari kompetensiyalari quyidagilardan iborat:

- Jismoniy rivojlanish va sog'lom turmush tarzining shakllanishi;
- Ijtimoiy-hissiy rivojlanish;
- Nutq, muloqot, o,,qish va yozish malakalari;
- Bilish jarayonining rivojlanishi;
- Ijodiy rivojlanish[5].

Bolaning rivojlanish sohalari kompetensiyalarini shakllantirish masalasi hech qachon o'zining dolzarbligini yo'qotmaydi. Chunki, birinchidan, har qaysi davlat va millat yoki xalq o'zining avlodini barkamol bo'lishini eng oliy

maqsadlar qatoriga qo'yadi. Ikkinchidan, aholining o'sish darajasini 1991 yilga nisbatan 2020 yilni oladigan bo'lsak, mamlakatimiz aholisi 7,4 foizga o'shgan, rivojlangan Yaponiya davlatida bu ko'rsatkich 3,5 foizga, Amerika Qo'shma Shtatlarida 1,8 foizga, rivojlanayotgan qo'shni Qozog'ston Respublikasida bu ko'rsatkich 2,5 foizni, Tojikistonda esa 4,3 foizni tashkil etmoqda. Bu tahlillar mamlakatimizda aholining o'sish darajasi rivojlangan va rivojlanayotgan davlatlarga nisbatan ham yuqori ekanligini ko'rsatmoqda[1].

O'zbekistonda bugungi kunda Markaziy Osiyo davlatlari bilan solishtirganda ham tug'ilish darajasi yuqori ekanligiga guvoh bo'lmoqdamiz. Demak, maktabgacha ta'lim tashkilotlariga keladigan bolalarning rivojlanish sohalari kompetensiyalarini shakllantirishga doir dasturlarni, o'quv-uslubiy adabiyotlarni yanada takomillashtirish talab etiladi[6]. Chunki kechagi va bugungi hamda ertangi bolalarning aqliy rivojlanishida juda katta farqlarni sezayapmiz. Uchinchidan, yangi O'zbekiston bugungi kunda o'z oldiga ezgu maqsad-uchinchi Renesansni barpo etishga tayyorgarlik ko'rmoqda. Mana shu maqsadga erishishda bugungi avlodning kuchli, bilimli va dono bo'lishi talab etiladi. Ana shu maqsadlarni amalga oshirish uchun uzluksiz ta'lim tizimi isloh qilinmoqda. Jumladan, maktabgacha ta'lim tizimi tubdan isloh qilindi. Bu tizimni yanada rivojlantirish uchun huquqiy asoslar qabul qilindi va takomillashtirildi[4].

Xullas, bolaning rivojlanish sohalari kompetensiyalarini ilmiy nuqtai-nazardan o'rganish, uning ilmiy-uslubiy jihatlarini tahlil qilish va bu borada yangiliklarni joriy etish davr talabi hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Намазбаева, Л. З. (2023). РОЛЬ ДЕТСКОГО ЭКСПЕРИМЕНТИРОВАНИЯ В РАЗВИТИИ ПОЗНАВАТЕЛЬНЫХ СПОСОБНОСТЕЙ У ДЕТЕЙ И ИХ ПОНИМАНИЯ ОКРУЖАЮЩЕГО МИРА. Лучшие интеллектуальные исследования, 4(2), 23-28.

2. Sultansaidova, M. (2023). BO'LAJAK TARBIYACHILARNI KASBGA YO'NALTIRIB O'QITISHDA METODIK TAYYORGARLIKNI

TAKOMILLASHTIRISH. Академические исследования в современной науке, 2(5), 107-109.

3. Artikbayeva, A. A. (2023). IJTIMOYIY HAMKORLIK ASOSIDA BO'LAJAK TARBIYACHILARNING KASBIY KOMPENTENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH. Лучшие интеллектуальные исследования, 4(1), 187-190.

4. Zakirovna, N.L. (2023). TALABALARNI TADQIQOTCHILIK FAOLIYATIGA TAYYORLASHDA XORIJIY TAJRIBALAR. Лучшие интеллектуальные исследования, 8(4), 62-69.

5. Намазбаева, Л. (2022). BOLALARNI TABIAT BILAN TANISHTIRISH USULLARI VA TEXNOLOGIYALAR: Namazbayeva Lola, TN Qori Niyoziy nomidagi O'zbekiston pedagogika fanlari ilmiy-tadqiqot instituti tayanch doktoranti. Образование и инновационные исследования международный научно-методический журнал, (5), 132-140.

6. Imamova, N. (2022). IMPORTANCE OF INDEPENDENT ACTIVITY AND CREATIVITY DEVELOPMENT IN TRAINING TEACHERS. Science and Innovation, 1(7), 676-679

7. Namazbayeva, L. (2023). CONTENT FACTORS AND PRINCIPLES OF PREPARING FUTURE EDUCATORS FOR RESEARCH ACTIVITY. *European International Journal of Pedagogics*, 3(02), 19-30.

8. Sultansaidova, M. (2023). DEVELOPMENT STAGES OF PRESCHOOL EDUCATION PEDAGOGY. *Confrencea*, 4(04), 386-393.

9. Камалова, Г. А. (2023). СОЦИАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ СУЩНОСТЬ РАЗВИТИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ УЧАЩИХСЯ НА ОСНОВЕ ИНТЕГРАТИВНОГО ПОДХОДА. *Intellectual Education Technological Solutions And Innovative Digital tools*, 2(14), 213-221

10. Xalilova Dilnoza Furqatovna. "Maktabgacha ta'lim tashkiloti bo'lajak tarbiyachilarining ijtimoiy kompetensiyasini shakllantirish". Ta'lim sifati – Yangi O'zbekiston taraqqiyotini yanada yuksaltirishning muhim omili, Qo'qon 21 iyun 2023 yil. 677-679.